

Feiten en cijfers

Oorsprong

Roma komen oorspronkelijk uit Noord India en zijn daar ongeveer 1500 jaar geleden vertrokken. Het gaat om bevolkingsgroepen met gedeelde culturele kenmerken en een gedeelde geschiedenis van uitsluiting en vervolging.

Benaming

Hoewel er oorspronkelijk per gebied, per land veel verschillende benamingen zijn, is in Europa de term Roma het meest geaccepteerd. In Nederland woont een groep Roma oorspronkelijk afkomstig uit Frankrijk en Duitsland. Zij noemen zich Sinti. Met deze naam willen zij zich ook onderscheiden van de Roma die later bijvoorbeeld uit voormalig Joegoslavië en Oost Europa gekomen zijn.

Aantal en taal

Over het precieze aantal Roma in Nederland is niets bekend. Schattingen lopen uiteen van 30.000 tot 35.000. Roma hebben hun eigen groep van talen het Romanes. De taal heeft overeenkomsten met het Sanskriet. Roma kennen geen schriftelijke traditie.

De bovengenoemde Sinti-families bestaande uit ongeveer 3.000 personen verblijven al meerdere eeuwen in Nederland.

Een aantal van 500 personen arriveerde rond 1900. In de jaren zestig van de vorige eeuw, arriveerden groepen gastarbeiders, waar weinig over bekend is omdat zij zich geen Roma noemen.

Tijdens de Balkanoorlog, rond 1990, kwamen er Roma, deels als vluchteling, die zich niet als zodanig bekend maakten.

Factsheet

ROMA OPVOEDEN EN OPGROEIEN

Roma-kinderen maken deel uit van hechte en uitgebreide familiestructuren met sterke rolverschillen tussen man en vrouw. Leefregels en omgangsvormen, worden binnen en buiten de familie mondeling overgedragen van generatie op generatie. Opgroeien gebeurt in een grote familie bestaand uit meerdere generaties die vaak in één huis leven. Opvoeding gebeurt niet alleen door ouders, maar door de gemeenschap. Roma houden sterk vast aan eigen tradities en gewoonten. Mede daardoor hebben zij ondanks eeuwenlange vervolging kunnen overleven als groep. Maar hun maatschappelijke situatie is zeer zorgelijk. Romakinderen en jongeren hebben daarom in vergelijking met andere kinderen in Nederland minder kansen om gezond, veilig en maatschappelijk goed toegerust de volwassenheid te bereiken. Er zijn veel gezinnen met complexe problemen. Voorbeelden van problemen zijn: schoolverzuim, slechte schoolresultaten, vroegtijdig schoolverlaten, jeugdcriminaliteit.

Meisjes en jongens verschillend opgevoed

Meisjes worden op jonge leeftijd voorbereid op het huwelijk, er wordt van hen verwacht binnenshuis te blijven en ze staan onder strenge sociale controle. Opvoeding van jongens is gericht op vroege zelfstandigheid. Daardoor worden Roma-kinderen vroeg volwassen. Tiernerszwangerschappen, komen bij Roma-jongeren vaak voor, ook omdat seksuele voorlichting een groot taboe is. De huwbare leeftijd ligt laag, bij veel Roma-families kunnen meisjes al vanaf de puberteit trouwen. Daardoor zijn er veel zwangerschappen op erg jonge leeftijd.

Na een bruiloft trekt het meisje in bij haar schoonfamilie en komt zij onder toezicht van haar schoonmoeder. Een huwelijk is voor Roma belangrijk aangezien het leidt tot een cruciale band van levenslange solidariteit en steun tussen families. Traditioneel is daarom sprake van uithuwelijking. Tegenwoordig is er een trend waarbij jonge Roma zelf willen kiezen met wie zij trouwen.

Positieve ontwikkelingen binnen het onderwijs

Steeds meer Roma-families zien het belang in van onderwijs. Dankzij inspanningen van instellingen als scholen, Bureaus Jeugdzorg, afdelingen leerplicht en de Raad voor de Kinderbescherming gaan de meeste Roma kinderen intussen naar de basisschool. Toch blijft het opleidingsniveau van Roma-kinderen nog achter ten opzichte van migrantengroepen en autochtone Nederlanders, onder andere omdat de absentie en schooluitval bij Roma-kinderen hoog is; vooral bij meisjes. Oorzaken zijn onder andere taal,-en leerachterstanden, gebrek aan zelfvertrouwen en een negatieve invloed van peers en familieleden. Ouders hebben zelf meestal beperkt onderwijs genoten en/of hebben op school discriminatie ervaren. Wanneer leerkrachten en docenten lage verwachtingen hebben van Roma-kinderen en weinig interesse tonen in de achtergronden van deze kinderen ontstaat een selffulfilling prophecy.

Meer nadruk op participatie.

De laatste jaren lag veel nadruk op de handhaving van wetten, opsporen en straffen. Maar om problemen op te lossen, moet ook op acceptatie en participatie van de gemeenschap ingezet worden.

Verbetering is mogelijk door:

- Een aanpak op meerdere niveaus; kindniveau, ouderniveau, schoolniveau, sociale omgeving en leeftijdsgenoten.
- Gericht op de gehele schoolloopbaan en de voorschoolse periode.
- Integraal: samenwerking met zowel actoren rondom school (ouders, docent, leerplicht, welzijn, consulenten etc.) als signalering van en hulpverlening bij andere problematiek.

In 1977 kregen ongeveer 450 personen van Oost Europese families een verblijfsvergunning. Deze zo genoemde 'pardongroep', wordt nu geschat op ongeveer 3000 personen.

Sinds de toetreding van verschillende Oost-Europese landen tot de Europese Unie (in 2004 en 2007) vestigen Roma uit die regio zich ook in Nederland. Over aantallen is niets bekend.

Veel Roma zijn stateloos

Ongeveer 15% Roma in Nederland is stateloos. Dat geldt ook voor de kinderen. Die hebben wel toegang tot onderwijs, maar de stateloosheid is demotiverend door het ontbreken van een toekomstperspectief.

Bevolkingsopbouw

50% van de Roma in Nederland is jonger dan 18 jaar. Slechts 10% is ouder dan 50.

Onderwijs

Roma spreken vaak beperkt Nederlands en zijn over het algemeen zeer laag opgeleid. Roma-kinderen participeren niet tot nauwelijks in voorschoolse opvang.

Naar schatting volgt 17% van de Roma-kinderen speciaal (basis) onderwijs. Dit is 3 maal hoger dan het nationaal gemiddelde.

Veel Roma-kinderen stromen niet door naar voortgezet onderwijs, vooral Roma-meisjes vanaf 12-13 jaar vallen dan uit. Jongeren die wel doorstromen halen tot nu meestal geen startkwalificatie

Voorbeelden van veel belovende aanpakken

Proeftuinen. De Nederlandse overheid faciliteert proeftuinen via de Vereniging Nederlandse Gemeenten (Platform Roma gemeenten). Lelystad, Veldhoven, Ede en Nieuwegein, werken als proeftuingemeenten aan een integrale en familiegerichte aanpak. Daarbij wordt gestreefd naar een goede balans tussen handhaven en perspectief bieden. Er zijn ook gemeenten die geen officiële proeftuin zijn, maar wel integraal werken zoals Enschede en Utrecht.

Stimulatie voorschool: Taal en ontwikkelingsachterstanden kunnen bestreden worden door ouders te stimuleren peuters en kleuters naar de voorschool te laten gaan. Dat stimuleert ook betrokkenheid van Roma-gezinnen bij het basisonderwijs. In Utrecht wordt dit op succesvolle wijze toegepast met behulp van een handleiding voor spelbegeleiding.

Long Roads: Deze Engelse lessenserie informeert leerlingen, klasgenoten en schoolpersoneel in vier lessen over de geschiedenis, tradities en achtergronden van Roma. Ook de holocaust krijgt veel aandacht. De methode is door Nederlandse scholen met grotere aantallen Roma kinderen als zeer bruikbaar beoordeeld. Daarom is een Nederlandse vertaling in voorbereiding. Nederlandse Roma en Sinti organisaties en scholen hebben aangegeven hierbij samen te willen werken.

Intake en introductie formulieren: Het is belangrijk om Roma kinderen die nieuw in Nederland aankomen op school een goede start te laten maken. Daarom zijn in Manchester gebruikte formulieren voorgelegd aan Nederlandse nieuwkomersscholen. Vanwege de positieve reacties zijn ze nu vertaald. Met deze achtergrondinformatie weet een school niet alleen wat kind nodig heeft op onderwijsgebied, maar ook op sociaal vlak. Dit bevordert ook de relatie met ouders

Roma mentoren Manchester heeft zeer goed resultaten met het opleiden en inzetten van jonge Roma als schoolbegeleiders. Dat is een aanpak die navolging verdient.

Bronnen

1. [The What's Working Project \(2013\). What's Working Report 2013](#)
2. Dokters van de Wereld (2010). Stateloos maakt radeloos. De situatie van stateloze Roma in Nederland 2009. Amsterdam: Dokters van de Wereld.
3. FRANET (2012). National Focal Point Social Thematic Study. The situation of Roma 2012.
4. Sollie, H., Wijkhuijs, V. Hilhorst, W., Wal van der, R. & Kop, N. (2013). [Aanpak multi-problematiek bij gezinnen met een Roma-achtergrond](#). Een kennisfundament voor professionals. Den Haag: Politieacademie.
5. Welle van der, I. and Blommesteijn, M. (2011) [The Netherlands: Promoting Social Inclusion of Roma](#): A Study of National Policies,
6. Rodrigues, P.R., & Matelski, M. (2003). Monitor racisme & extreem-rechts: Roma en Sinti. Amsterdam: Anne Frank Stichting / Universiteit Leiden.
7. Veen, C. van der, Jonge, M.C. de, Oorspronk, S. van & Curie, K. (2012). [Roma en schoolverzuim](#). De situatie (waar, waarom en wat te doen) van schoolverzuim en -uitval bij Roma-meisjes in het voortgezet onderwijs in Nederland. Utrecht: Trimbosinstituut

